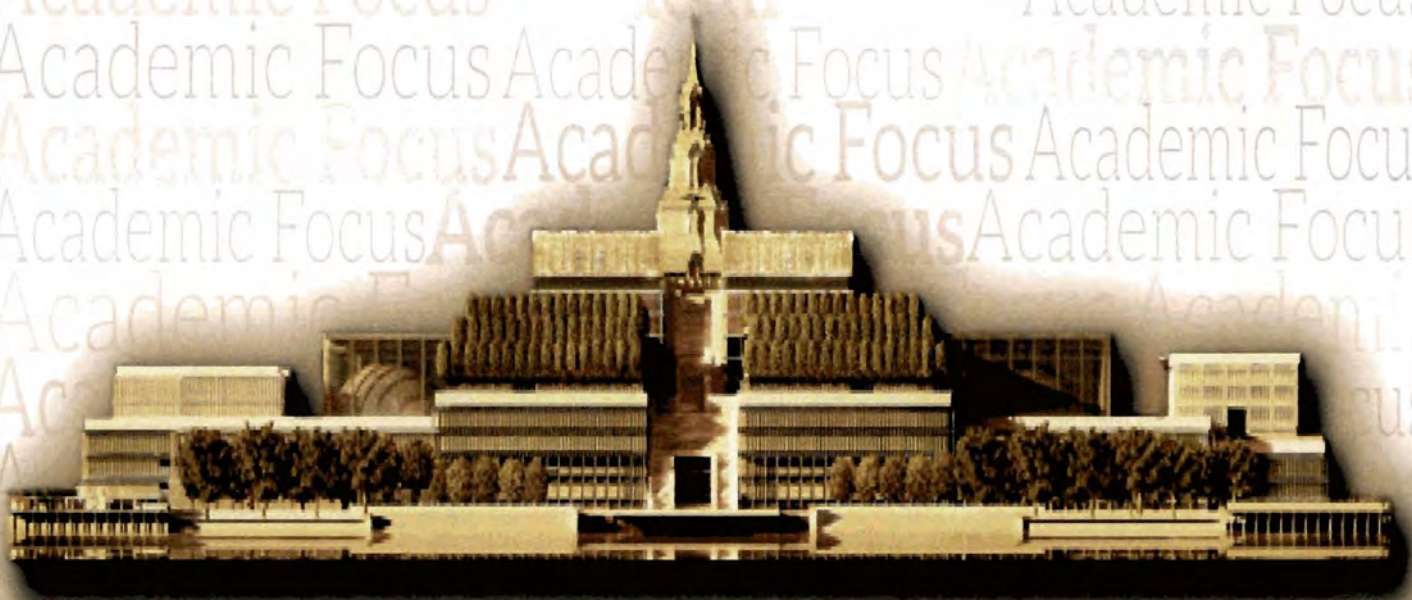

Academic Focus

เอกสารวิชาการ

กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

Academic Focus

มกราคม 2559

สารบัญ

บทนำ	1
กฎบัตรอาเซียนคืออะไร	2
ความเป็นมาของกฎบัตรอาเซียน	3
โครงสร้างของกฎบัตรอาเซียน	4
สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน	5
ความสำคัญของกฎบัตรอาเซียน ต่อประเทศไทย	12
บทสรุปและข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา	12
บรรณานุกรม	14

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ
 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
<http://www.parliament.go.th/library>

กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

บทนำ

อาเซียน คือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) โดยการจัดตั้งในครั้งแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและร่วมมือกันในเรื่องของสันติภาพ ความมั่นคง เศรษฐกิจ องค์กรความรู้และสังคม วัฒนธรรม บนพื้นฐานความเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก อาเซียน ได้ก่อตั้งขึ้นโดย ปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยมีผู้ร่วมก่อตั้ง 5 ประเทศคือ ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐสิงคโปร์ มาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ต่อมาได้มีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มเติม คือ บรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา ทำให้ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ รวมตัวกันเพื่อความร่วมมือกันทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยในการประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 บรรดาผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020) โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายใน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) อาเซียนจะมีรูปแบบความร่วมมือที่มีการพัฒนาอย่างใกล้ชิดเพิ่มมากขึ้น และต่อมาในการประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 9 ในเดือนตุลาคม 2546 ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนเพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายใน ค.ศ. 2020 (พ.ศ.2563)

ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ 1) เสาหลักด้านประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community-ASC) 2) เสาหลักด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และ 3) เสาหลักด้านประชาคม-สังคมวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ดังนั้นการรวมตัวกันดังกล่าวของสมาชิกทั้ง 10 ประเทศในกลุ่มอาเซียนจึงจำเป็นต้องมีกฎกติกากลางที่ใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกประเทศเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียน ที่เราเรียกว่า “กฎบัตรอาเซียน” (ASEAN Charter) นั่นเอง

กฎบัตรอาเซียนคืออะไร

จากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วง ค.ศ. 1967 (พ.ศ. 2510) เห็นได้ว่าอาเซียนจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบความร่วมมือเชิงมิตรภาพในการกำหนดสิทธิหน้าที่ในทางกฎหมายระหว่างประเทศตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้นำในภูมิภาคได้อาศัยอาเซียนเป็นเวทีในการดำเนินความร่วมมือบนพื้นฐานของความยินยอมและความสมัครใจของสมาชิกเป็นหลัก โดยการปรึกษาหารือหรืออาศัยฉันทามติ โดยเลี่ยงการอ้างสิทธิหน้าที่และการแทรกแซงทางการเมืองระหว่างสมาชิก (non intervention) ซึ่งเรียกว่า “The ASEAN Way” ซึ่งเป็นวิธีการให้ความร่วมมือโดยปราศจากความขัดแย้งและความรุนแรงแม้ว่าสมาชิกแต่ละประเทศจะมีระบบกฎหมายและนโยบายทางการเมืองที่แตกต่างกัน ดังนั้น เมื่ออาเซียนมิได้มุ่งที่จะนำกฎหมายระหว่างประเทศมาเป็นฐานในการดำเนินการ จึงมิได้มีการจัดทำสนธิสัญญาหรือกฎบัตรอาเซียนมาตั้งแต่ต้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ได้พัฒนาความร่วมมือโดยอาศัยฐานในทางกฎหมายระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น การที่สมาชิกอาเซียนได้จัดทำสนธิสัญญาไมตรี และความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia 1976 หรือ TAC) ซึ่งก็เป็นการนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิมแล้วมาเน้นย้ำระหว่างรัฐในภูมิภาค เช่น หลักการเคารพอำนาจอธิปไตยของรัฐ หลักการไม่แทรกแซงกิจการอันเป็นการภายในของแต่ละรัฐ ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎบัตรสหประชาชาติอยู่แล้ว เป็นต้น และอาเซียนก็ได้ยึดถือหลักในสนธิสัญญาดังกล่าวมาโดยตลอด และเป็นข้อแม้ในการต่อรองกับรัฐที่ไม่ใช่สมาชิกให้ลงนามเป็นภาคีก่อนจะได้รับให้เข้าร่วมประชุมกับอาเซียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่ง คือ สนธิสัญญาดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องหรือทำขึ้นกับอาเซียนโดยตรง และอาเซียนก็มิได้มีความสามารถในการทำสนธิสัญญาได้ด้วยตนเอง เพียงแต่รัฐที่อยู่ในบริเวณเอเชียอาคเนย์ที่ได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาดังกล่าวเพื่อทำประโยชน์ร่วมกันในภูมิภาคและอาศัยอาเซียนเป็นเครื่องมือในการดำเนินความร่วมมือและพันธกรณีหรือหน้าที่ตามสนธิสัญญานั้นย่อมได้รับผลกระทบต่อการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียนโดยปริยาย นอกจากนี้อาเซียนยังได้เป็นเวทีที่ทำให้เกิดสนธิสัญญาในเรื่องอื่น ๆ เช่น การทำให้ภูมิภาคปลอดจากอาวุธนิวเคลียร์ หรือล่าสุดในด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ตลอดจนความตกลงเรื่องเศรษฐกิจและความร่วมมือเฉพาะด้าน เช่น การส่งเสริมสวัสดิการสังคม การศึกษา การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ สิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ฯลฯ ซึ่งล้วนอาศัยอาเซียนเป็นกลไกสำคัญทั้งสิ้น ดังนั้น แม้ในทางรูปแบบแล้วจะมิถือว่าอาเซียนได้ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ในทางเนื้อหาแล้วความตกลงเหล่านี้ได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของอาเซียนในช่วงเวลาที่ผ่านมาโดยตลอด

ดังนั้น กฎบัตรอาเซียน จึงเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียนที่ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก ในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางกรอบทางกฎหมายและ โครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน โดยนอกจากจะนำสิ่งที่ถือเป็นค่านิยม หลักการ และแนวปฏิบัติในอดีตของ อาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการของประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุงแก้ไขและ สร้างกลไกใหม่ขึ้นพร้อมกับกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรที่สำคัญในอาเซียน ตลอดจน ความสัมพันธ์ในการดำเนินงานขององค์กร ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของ อาเซียนให้สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อน การรวมตัวของประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการต่าง ๆ ตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวไปสู่การ เป็นประชาคมอาเซียน ภายใน พ.ศ. 2558 และ 2) สร้างกลไกในการส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกฯ ได้ปฏิบัติตาม ความตกลงต่าง ๆ ของอาเซียน และ 3) ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน อย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น

ความเป็นมาของกฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) หรือธรรมนูญอาเซียน ได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ในกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย แต่กว่าจะมีการประกาศใช้ กฎบัตรอาเซียน อย่างเป็นทางการในการประชุมดังกล่าว กฎบัตรอาเซียน ได้มีพัฒนาการมาโดยตลอด ดังนี้ (คณะทำงานด้าน สาระัตถะ, 2551)

1. ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 11 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ณ กรุงบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ได้เห็นชอบให้จัดทำกฎบัตรอาเซียนและตั้ง “คณะผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องกฎบัตรอาเซียน” (Eminent Persons Group on the ASEAN Charter-EPG) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการต่างประเทศ จากแต่ละประเทศสมาชิก เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเบื้องต้นเกี่ยวกับทิศทางการรวมตัวของอาเซียนและ สาระสำคัญที่ควร มีปรากฏในกฎบัตรอาเซียน ซึ่งคณะผู้ทรงคุณวุฒิได้มีการประชุมหารือร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ จนสามารถสรุปข้อเสนอแนะเบื้องต้นในการจัดทำกฎบัตรในรูปแบบ “รายงานของคณะผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่อง กฎบัตรอาเซียน” ในเดือนธันวาคม 2549

2. ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ณ กรุงเซบู ประเทศ ฟิลิปปินส์ บรรดาผู้นำได้ร่วมกันประกาศรับรองรายงานของคณะผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียนและได้ มอบหมายให้ “คณะทำงานระดับสูงในการยกร่างกฎบัตรอาเซียน” (High Level Task Force on the ASEAN Charter-HLTF) ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่มีความเชี่ยวชาญจากแต่ละประเทศสมาชิก เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำร่างกฎบัตรอาเซียนและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โดยให้อาศัยหลักการสำคัญที่ บรรดาผู้นำได้ร่วมกันประกาศไว้ ณ กรุงบาห์ลี และกรุงเซบู รวมถึงให้พิจารณาจากข้อเสนอแนะจากรายงาน ของคณะผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จ เพื่อสามารถนำร่างกฎบัตรอาเซียนไปพิจารณาในการประชุมสุดยอดผู้นำ อาเซียน ครั้งที่ 13 ณ ประเทศสิงคโปร์ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550

3. ในช่วงระหว่างเดือน มกราคม-ตุลาคม 2550 “คณะทำงานระดับสูงในการยกร่างกฎบัตรอาเซียน” (High Level Task Force on the ASEAN Charter-HLTF) ได้มีการประชุมกันทั้งหมด 13 ครั้ง โดยได้รายงานความคืบหน้าและขอรับแนวนโยบายจากที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเป็นระยะ ๆ และยกร่างกฎบัตรอาเซียนแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2550

4. ในวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ผู้นำอาเซียนมีกำหนดจะลงนามกฎบัตรอาเซียนระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ณ ประเทศสิงคโปร์ และในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ณ ประเทศไทย ซึ่ง ใน พ.ศ. 2551 จะมีการลงนามครบทั้ง 10 ประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

5. หลังจากการลงนาม รัฐสมาชิกจะต้องดำเนินกระบวนการในประเทศเพื่อให้สัตยาบันกฎบัตรอาเซียนต่อไป โดยกฎบัตรอาเซียนจะมีผลใช้บังคับเมื่อครบกำหนด 30 วัน นับจากวันที่รัฐสมาชิกอาเซียน ให้สัตยาบันครบทั้ง 10 ประเทศแล้ว

โครงสร้างของกฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วยอารัมภบท และข้อบทต่าง ๆ รวม 13 หมวด (Chapters) 55 ข้อ (Articles) ดังนี้

หมวดที่ 1 วัตถุประสงค์และหลักการ ในหมวดนี้ กล่าวถึง วัตถุประสงค์และหลักการในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอาเซียน

หมวดที่ 2 สถาปบุคคลตามกฎหมาย ในหมวดนี้ กล่าวถึง ฐานะทางกฎหมายของอาเซียน

หมวดที่ 3 สมาชิกภาพ ในหมวดนี้ กล่าวถึง สิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิกรวมถึงกระบวนการในการรับสมาชิกใหม่

หมวดที่ 4 โครงสร้างองค์กร ในหมวดนี้ กล่าวถึง องค์กรและการทำงานในการประชุมสุดยอดอาเซียน

หมวดที่ 5 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน ในหมวดนี้ กล่าวถึง รายชื่อผู้สนับสนุนกฎบัตรอาเซียน ซึ่งมีรายชื่อปรากฏอยู่ในภาคผนวก 2

หมวดที่ 6 การคุ้มกันและเอกสิทธิ์ ในหมวดนี้ กล่าวถึง เอกสิทธิ์ทางการทูตของอาเซียน

หมวดที่ 7 การตัดสินใจ ในหมวดนี้ กล่าวถึง หลักการพื้นฐานในการตัดสินใจของอาเซียนที่อยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือและฉันทามติ

หมวดที่ 8 การระงับข้อพิพาท ในหมวดนี้ กล่าวถึง วิธีการ คนกลาง กลไกและการจัดตั้งกลไกในการระงับข้อพิพาท

หมวดที่ 9 งบประมาณและการเงิน ในหมวดนี้ กล่าวถึง กฎและขั้นตอนการดำเนินงานทางการเงินของอาเซียนที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล

หมวดที่ 10 การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน ในหมวดนี้ กล่าวถึง ตำแหน่งและบทบาทของประธานอาเซียน พิธีการและแนวปฏิบัติทางการทูต และภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน

หมวดที่ 11 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ ในหมวดนี้ กล่าวถึง การส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมกันในกลุ่มอาเซียนในเรื่องของ คำขวัญ ธง ดวงตรา วันและเพลงประจำของอาเซียน

หมวดที่ 12 ความสัมพันธ์ภายนอก ในหมวดนี้ กล่าวถึง แนวทางและขั้นตอนการเจรจาของอาเซียน กับคู่เจรจา

หมวดที่ 13 บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย ในหมวดนี้ กล่าวถึง การบังคับใช้กฎบัตรอาเซียน ในเรื่องของการลงนาม การให้สัตยาบัน การมีผลใช้บังคับ การแก้ไขกฎบัตรอาเซียน อำนาจหน้าที่และ กฎการดำเนินงาน และการทบทวน

สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วยอารัมภบท และข้อบทต่าง ๆ รวม 13 หมวด (Chapters) 55 ข้อ (Articles) ตามกฎบัตรนี้มีผลทำให้อาเซียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยกฎบัตรอาเซียนมีสาระสำคัญ สรุปได้ ดังนี้

1. อารัมภบท มีสาระสำคัญ คือ บรรดารัฐสมาชิกของสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) รับทราบด้วยความพึงพอใจในการขยายตัวของอาเซียนนับตั้งแต่มีการก่อตั้งขึ้นที่กรุงเทพมหานคร ด้วยการประกาศใช้ปฏิญญาอาเซียน โดยระลึกถึงการตัดสินใจในการจัดทำกฎบัตรอาเซียนตามแผนปฏิบัติการ เวียงจันทน์ ปฏิญญากัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการจัดทำกฎบัตรอาเซียนและปฏิญญาเซบูว่าด้วยแผนแม่บทของ กฎบัตรอาเซียน ซึ่งตระหนักถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประชาชนและ รัฐสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีความผูกพันกันทางภูมิศาสตร์ และได้รับแรงบันดาลใจด้วยการรวมกันภายใต้วิสัยทัศน์ และอัตลักษณ์เดียวกันและมีความเอื้ออาทรซึ่งกัน รวมถึงความปรารถนาและเจตจำนงร่วมกันที่จะดำรงอยู่ใน ภูมิภาคแห่งสันติภาพ ความมั่นคงและเสถียรภาพที่มีความถาวร มีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน มีความมั่ง คั่งและความก้าวหน้าทางสังคมร่วมกัน ในการที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ อุดมการณ์และแรงบันดาลใจที่สำคัญ ในอาเซียน และยังให้ความสำคัญพื้นฐานของมิตรภาพและความร่วมมือรวมถึงหลักการแห่งอซิปไต ความ เสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดน การไม่แทรกแซงกิจการภายใน ฉันทามติและเอกภาพในความหลากหลาย สุดท้ายรัฐสมาชิกต้องยึดมั่นในหลักการแห่งประชาอซิปไต หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล การเคารพและ คำนึงสิทธิมนุษยชนอันเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นสากล มีการประกันการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์ ของประชาชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต ตั้งมั่นให้มีการดำรงชีวิตและสวัสดิการของประชาชนที่ดีเพื่อนำไปสู่ การสร้างประชาคมอาเซียนและจะต้องกระชับสายสัมพันธ์ในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับภูมิภาคเพื่อ ความเหนียวแน่นทางการเมือง การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการรับผิดชอบทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเร่งสร้างประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาบาหลีว่าด้วยข้อตกลงอาเซียนฉบับที่ 2 ดังนั้น รัฐสมาชิกของสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) จึงได้ตกลงใจจัดทำกรอบทางกฎหมาย และทางสถาบันของอาเซียนขึ้นตามกฎบัตรนี้ และประมุขของรัฐหรือหัวหน้าของรัฐบาลของประเทศสมาชิก อาเซียนซึ่งมาประชุมกันที่ประเทศสิงคโปร์ในวาระครบรอบ 40 ปีของการก่อตั้งอาเซียนจึงได้เห็นชอบกับ กฎบัตรอาเซียนนี้

2. หมวดที่ 1 วัตถุประสงค์และหลักการ มีสาระสำคัญ คือ

2.1 วัตถุประสงค์ของอาเซียน คือ การรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ ความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค การส่งเสริมการร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การลดช่องว่างการพัฒนา การส่งเสริมประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชน การพัฒนาอย่างยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาค การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในภูมิภาคตลอดจนพัฒนาในเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยมั่นคงและปราศจากยาเสพติด ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนด้วยการส่งเสริมความสำนึกในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมรดกของภูมิภาค

2.2 หลักการ คือ การยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญา ความตกลง อนุสัญญา ข้อตกลง สนธิสัญญาและตราสารอื่น ๆ ของอาเซียนบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี เป็นต้น มีการยึดมั่นต่อหลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาลและหลักประชาธิปไตยรวมถึงการเคารพเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิ่งที่เน้นหนักคือการรวมศูนย์ความสัมพันธ์กับภายนอกซึ่งทำให้กฎบัตรฯ นี้เป็นเสาหลักของการสร้างประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดี

3. หมวดที่ 2 สภาพบุคคลตามกฎหมาย มีสาระสำคัญ คือ อาเซียนในฐานะองค์การระหว่างประเทศในระดับรัฐบาลมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายฉบับนี้

4. หมวดที่ 3 สมาชิกภาพ มีสาระสำคัญ คือ

4.1 รัฐสมาชิกอาเซียนประกอบไปด้วย บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สหภาพพม่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

4.2 ให้รัฐสมาชิกมีสิทธิและพันธกรณีที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎบัตรนี้ และมีการออกกฎหมายภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามกฎหมายฉบับนี้เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีของรัฐสมาชิก ในกรณีที่มีการละเมิดกฎบัตรอย่างร้ายแรงหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎบัตรให้เสนอเรื่องดังกล่าวไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อให้มีการตัดสินใจ

4.3 ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียนเป็นผู้กำหนดกระบวนการในการสมัครและรับสมาชิกของอาเซียนซึ่งการรับสมาชิกให้ตัดสินโดยฉันทามติจากที่ประชุมสุดยอดอาเซียนตามข้อเสนอแนะของคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

5. หมวดที่ 4 โครงสร้างองค์กร มีสาระสำคัญ คือ (คณะทำงานด้านสารัตถะ, 2551)

5.1 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบาย และมีการประชุมปีละ 2 ครั้ง มีหน้าที่ ดังนี้

- 1) ให้แนวนโยบายและตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ
- 2) สั่งการให้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีเป็นการเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับเสาหลักต่าง ๆ มากกว่า 1 เสา
- 3) ดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่กระทบต่ออาเซียน

4) ตัดสินข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิกกรณีที่ไม่อาจหาข้อยุติในข้อขัดแย้งได้ หรือมีการไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินของกลไกระงับข้อพิพาท

5) ตั้งหรือยุบองค์การอาเซียน

6) แต่งตั้งเลขาธิการอาเซียน

5.2 คณะมนตรีประสานงานอาเซียน (ASEAN Coordinating Council) ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ทำหน้าที่เตรียมการประชุม ASEAN Summit ประสานงานระหว่าง 3 เสาหลักเพื่อความเป็นบูรณาการในการดำเนินงานของอาเซียน และแต่งตั้งรองเลขาธิการอาเซียน

5.3 คณะมนตรีประชาคมอาเซียน (ASEAN Community Councils) สำหรับ 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยผู้แทนที่แต่ละประเทศสมาชิกแต่งตั้ง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและติดตามการดำเนินงานตามแนวนโยบายของผู้นำทั้งในเรื่องที่อยู่ภายใต้เสาหลักของตน และเรื่องที่เป็น cross-cutting issues และเสนอรายงานและข้อเสนอแนะในเรื่องที่อยู่ภายใต้การดูแลของตนต่อผู้นำ

5.4 องค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา (ASEAN Sectoral Ministerial Bodies) จัดตั้งโดย ASEAN Summit และมีหน้าที่หลัก คือ

1) การดำเนินการตามอาณัติที่มีอยู่แล้ว

2) นำความตกลงและมติของผู้นำไปปฏิบัติ

3) เสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการสร้างประชาคมอาเซียน

4) เสนอรายงานและข้อเสนอแนะต่อ ASEAN Community Councils ที่เหมาะสม และ

5) สามารถจัดตั้ง Senior Officials Bodies และ Subsidiary Bodies เพื่อสนับสนุนการทำงานได้

5.5 เลขาธิการอาเซียนและสำนักงานเลขาธิการอาเซียน

1) ให้เลขาธิการอาเซียน (Secretary General of The ASEAN) ได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และไม่สามารถต่ออายุได้ ซึ่งให้ได้รับการเลือกจากคนชาติของรัฐสมาชิกอาเซียนบนพื้นฐานของการหมุนเวียนตามลำดับอักษรโดยคำนึงถึงความซื่อสัตย์สุจริต ความสามารถ รวมถึงประสบการณ์ทางอาชีพและความเท่าเทียมกันทางเพศ เลขาธิการอาเซียนจะมีบทบาทในการติดตามการปฏิบัติตามคำตัดสินของกลไกระงับข้อพิพาทและรายงานตรงต่อผู้นำ และสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของอาเซียนกับภาคประชาสังคม ทั้งนี้ ให้มีรองเลขาธิการอาเซียน (Deputy Secretary-General) 4 คน โดย 2 คน จะมาจากการหมุนเวียนตามลำดับตัวอักษรประเทศ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี และอีก 2 คน มาจากการคัดเลือกตามความสามารถ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี และอาจได้รับการต่ออายุได้อีก 1 วาระ

2) สำนักงานเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการอาเซียน มีบทบาทมากเป็น Chief Administrative Officer ของอาเซียน

5.6 คณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives (PR) to ASEAN) โดยให้รัฐสมาชิกอาเซียนแต่ละรัฐแต่งตั้งผู้แทนถาวรประจำอาเซียน 1 คน ในชั้นเอกอัครราชทูตที่มีถิ่นพำนัก ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นคนละคนกับเอกอัครราชทูตประจำกรุงจาการ์ตา ทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียนและองค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา ติดต่อกับประสานงานกับเลขาธิการอาเซียนและสำนักงานเลขาธิการอาเซียนในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานของตน อำนวยความสะดวก

ความร่วมมือของอาเซียนกับองค์กรภายนอกและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่อาจกำหนดโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียนจะมีบทบาทสำคัญสองด้าน ได้แก่ การเป็นผู้แทนของประเทศสมาชิกและการเป็นผู้แทนของอาเซียนนั่นเอง

5.7 สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ (ASEAN National Secretariat) จัดตั้งโดยประเทศสมาชิกแต่ละประเทศเพื่อเป็น focal point ในการประสานงานและสนับสนุนภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนภายในประเทศ รวมถึงการเตรียมการประชุมต่าง ๆ ของอาเซียน ตลอดจนเป็นศูนย์เก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน

5.8 กลไกสิทธิมนุษยชนของอาเซียน (ASEAN human rights body-AHRB) มีหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค โดยจะมีการตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญขึ้นมากร่างเอกสารกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ (Term of Reference) ขององค์กรดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศได้ให้แนวทางว่าอำนาจหน้าที่ของ AHRB ไม่ควรจำกัดแค่การให้คำปรึกษา แต่ควรรวมถึงการติดตามและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในภูมิภาค การส่งเสริมการศึกษาและการตื่นตัวของหน่วยงานภาครัฐและประชาชน

5.9 มูลนิธิอาเซียน (ASEAN Foundation) มีหน้าที่สนับสนุนเลขาธิการอาเซียนและประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ ของอาเซียนในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ของอาเซียน และให้มูลนิธิอาเซียนรับผิดชอบต่อเลขาธิการอาเซียนผู้ซึ่งจะต้องเสนอรายงานต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนผ่านคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

6. หมวดที่ 5 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน มีสาระสำคัญ คือ ให้คณะกรรมการผู้แทนถาวรบัญญัติกฎการดำเนินงานและหลักเกณฑ์สำหรับการมีความสัมพันธ์ตามข้อเสนอแนะของเลขาธิการอาเซียนและภาคผนวก 2 (กล่าวถึงองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน คือ รัฐสภา องค์กรภาคธุรกิจ สถาบันวิชาการ และองค์กรภาคประชาสังคม) อาจได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยโดยเลขาธิการอาเซียนตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้แทนถาวร โดยไม่ต้องใช้บทบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขภายใต้กฎบัตรนี้

7. หมวดที่ 6 การคุ้มกันและเอกสิทธิ์ มีสาระสำคัญ คือ

7.1 ให้อาเซียนได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในดินแดนของรัฐสมาชิกเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุความมุ่งประสงค์ของอาเซียน ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์จะถูกกำหนดไว้ในความตกลงต่างหากระหว่างอาเซียนและรัฐสมาชิกเจ้าภาพ

7.2 ให้เลขาธิการอาเซียน พนักงานของสำนักเลขาธิการอาเซียน ผู้แทนถาวรของรัฐสมาชิกประจำอาเซียนและเจ้าหน้าที่ของรัฐสมาชิกที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นทางการของอาเซียนหรือเป็นตัวแทนของอาเซียนในรัฐสมาชิก ได้รับความคุ้มกันและเอกสิทธิ์เท่าที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระของตน โดยความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ภายใต้ข้อนี้จะถูกกำหนดไว้ในความตกลงต่างหากของอาเซียน

7.3 ให้ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ของผู้แทนถาวรและเจ้าหน้าที่ที่อยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของอาเซียนอยู่ภายใต้บังคับของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. 1961 หรือเป็นไปตามกฎหมายภายในของรัฐสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้อง

8. หมวดที่ 7 การตัดสินใจ มีสาระสำคัญ คือ

8.1 ให้การตัดสินใจของอาเซียนอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือและฉันทามติ หากไม่สามารถหาฉันทามติได้ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนอาจตัดสินใจว่า การตัดสินใจเฉพาะเรื่องหนึ่งเรื่องใดจะสามารถทำได้ อย่างไร ในกรณีที่มีการละเมิดกฎบัตรอย่างร้ายแรง หรือการไม่ปฏิบัติตาม ให้เสนอเรื่องดังกล่าวไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสินใจ

8.2 ให้คณะมนตรีประชาคมอาเซียนแต่ละคณะบัญญัติกฎหมายด้วยขั้นตอนการดำเนินงานของตนเอง ส่วนในการอนุมัติข้อผูกพันด้านเศรษฐกิจ อาจนำสูตรการเข้าร่วมแบบยืดหยุ่นรวมถึงสูตรอาเซียนที่ไม่รวมสมาชิกบางรัฐมาใช้ หากมีฉันทามติ

9. หมวดที่ 8 การระงับข้อพิพาท มีสาระสำคัญ คือ

9.1 ให้รัฐสมาชิกใช้การระงับข้อพิพาทอย่างสันติทันที ด้วยการสนทนา การปรึกษาหารือและการเจรจา

9.2 ในกรณีที่รัฐสมาชิกที่เป็นคู่กรณีในข้อพิพาทนั้นอาจตกลงกันเมื่อใดก็ได้ที่จะใช้คนกลางที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่น่าเชื่อถือ โดยคู่กรณีในข้อพิพาทอาจร้องขอให้ประธานอาเซียนหรือเลขาธิการอาเซียนทำหน้าที่โดยตำแหน่งในการเป็นคนกลางได้ หรือใช้วิธีประนีประนอมหรือการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน

9.3 ให้อาเซียนจัดตั้งและชำระไว้ซึ่งกลไกการระงับข้อพิพาทในทุกสาขาความร่วมมือของอาเซียน

1) ในส่วนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับตราสารเฉพาะของอาเซียนให้ใช้กลไกและขั้นตอนการดำเนินการที่กำหนดไว้ในตราสารนั้น ๆ

2) ให้ระงับข้อพิพาทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตีความหรือการใช้ตราสารอาเซียนใด ๆ โดยสันติตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตามกฎหมายด้วยขั้นตอนการดำเนินงานของสนธิสัญญาดังกล่าว

3) ในกรณีที่มีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นเป็นการเฉพาะให้ระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการตีความหรือการใช้ความตกลงทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามพิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียน

9.4 ในกรณีที่มีได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นเป็นการเฉพาะให้มีการจัดตั้งกลไกระงับข้อพิพาทที่เหมาะสม รวมถึงอนุญาโตตุลาการ สำหรับพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการตีความหรือการใช้กฎบัตรนี้ และตราสารอาเซียนอื่น ๆ ในกรณีที่ยังคงระงับข้อพิพาทมิได้ ภายหลังจากใช้บทบัญญัติก่อนหน้านี้ในหมวดนี้แล้ว ให้เสนอข้อพิพาทนั้นไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสินใจ

9.5 เลขาธิการอาเซียนโดยความช่วยเหลือจากสำนักเลขาธิการอาเซียน หรือ องค์กรอาเซียนอื่น ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งจะสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามผลการวินิจฉัย ข้อเสนอแนะ หรือข้อตัดสินใจ ซึ่งเป็นผลจากกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียน และส่งรายงานไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียน รัฐสมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามผลการวินิจฉัย ข้อเสนอแนะ หรือข้อตัดสินใจ ซึ่งเป็นผลจากกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียน อาจส่งเรื่องไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสินใจ

9.6 กฎบัตรอาเซียนไม่ตัดสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะใช้รูปแบบการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือสหประชาชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศอื่น

10. หมวดที่ 9 งบประมาณและการเงิน มีสาระสำคัญ คือ อาเซียนจะต้องกำหนดกฎและขั้นตอนการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และสามารถตรวจสอบได้ และกำหนดเรื่องงบการบริหารงานของ ASEAN Secretariat ซึ่งรัฐสมาชิกจะจ่ายเงินสนับสนุนเท่า ๆ กันตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสามารถรับเงินสนับสนุนจากประเทศคู่เจรจาได้ แต่จะต้องไม่มีเงื่อนไขพิเศษ ทั้งนี้ กฎบัตรมิได้ระบุเรื่องกองทุนพิเศษต่าง ๆ เพื่อการดำเนินการของอาเซียน อาทิ การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือการลดช่องว่างการพัฒนา ฯลฯ เพราะเป็นเรื่องที่จะต้องมีการศึกษาและกำหนดวิธีระดมทุนที่เหมาะสมต่อไป (คณะทำงานด้านสารัตถะ, 2551)

11. หมวดที่ 10 การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน มีสาระสำคัญ คือ

11.1 ตำแหน่งประธานอาเซียนให้มีการหมุนเวียนกันทุกปี บนพื้นฐานของลำดับอักษรของชื่อภาษาอังกฤษของรัฐสมาชิก โดยรัฐสมาชิกที่รับตำแหน่งประธานนั้นจะทำหน้าที่เป็นประธานของการประชุมสุดยอดอาเซียนและการประชุมสุดยอดที่เกี่ยวข้อง คณะมนตรีประสานงานอาเซียน คณะมนตรีประชาคมอาเซียน ทั้งสามคณะ องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขาและเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้อง ตามที่เหมาะสม และคณะกรรมการผู้แทนถาวร เพื่อส่งเสริมให้การทำงานเป็นเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

11.2 รัฐสมาชิกที่ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนจะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและเพิ่มพูนผลประโยชน์รวมถึงการพยายามในการสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการริเริ่มทางนโยบาย การประสานงาน เป็นตัวแทนของอาเซียนในการเสริมสร้างและส่งเสริมความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกภูมิภาคให้ใกล้ชิดขึ้น เพื่อให้อาเซียนสามารถจัดการวิกฤตการณ์และสถานการณ์เร่งด่วนที่มีผลกระทบต่ออาเซียนได้อย่างทันที่่วงที่และมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

11.3 อาเซียนและรัฐสมาชิกจะต้องยึดมั่นในพิธีการและแนวปฏิบัติทางการทูตที่มีอยู่ในการดำเนินกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน การเปลี่ยนแปลงใด ๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรีประสานงานอาเซียน โดยคำแนะนำของคณะกรรมการผู้แทนถาวร

11.4 ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ

12. หมวดที่ 11 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ มีสาระสำคัญ คือ

12.1 อาเซียนจะต้องส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมกันของตนและความรู้สึกเป็นเจ้าของในหมู่ประชาชนของตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และคุณค่าร่วมกันของอาเซียน

12.2 คำขวัญของอาเซียน คือ “วิสัยทัศน์หนึ่งเดียว อัตลักษณ์หนึ่งเดียว ประชาคมหนึ่งเดียว” (One Vision, One Identity, One Community)

12.3 ธงอาเซียนให้เป็นไปตามที่แสดงไว้ในภาคผนวก 3 ส่วนดวงตราอาเซียนให้เป็นไปตามที่แสดงไว้ในภาคผนวก 4

12.4 ให้วันที่ 8 สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันอาเซียน และให้มีเพลงประจำอาเซียน

13. หมวดที่ 12 ความสัมพันธ์ภายนอก มีสาระสำคัญ คือ (คณะทำงานด้านสารัตถะ, 2551)

13.1 ให้อาเซียนเป็นผู้ผลักดันหลักในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคที่อาเซียนริเริ่มขึ้น และเน้นการเป็นศูนย์กลางของอาเซียนในโครงสร้างความสัมพันธ์ระดับภูมิภาค

13.2 ให้ประเทศสมาชิกพยายามหาทำที่ร่วมในเวทีระหว่างประเทศต่าง ๆ

13.3 กำหนดให้ประเทศผู้ประสาน (Country Coordinator) มีหน้าที่ประสานงานความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา หรือองค์กรระหว่างประเทศอื่น โดยมีคณะกรรมการอาเซียนในประเทศที่ 3 หรือองค์กรระหว่างประเทศ (ASEAN Committees in Third Countries and International Organizations) เป็นผู้สนับสนุนการทำงาน โดยเฉพาะการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศที่คณะกรรมการนั้นตั้งอยู่

13.4 ให้รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในฐานะองค์กรความร่วมมือเฉพาะสาขาเป็นผู้ดูแล ความสอดคล้องและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการดำเนินความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียน

13.5 ให้อำนาจ ASEAN Coordinating Council แต่เพียงองค์กรเดียวในการกำหนดสถานะความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการกับประเทศ หรือองค์กรภายนอก โดยที่ประชุมรัฐมนตรีอื่น ๆ สามารถเชิญประเทศหรือองค์กรภายนอกเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นครั้งคราว และ

13.6 ให้การรับรองเอกอัครราชทูตที่ประเทศอื่นแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนประจำอาเซียน

14. หมวดที่ 13 บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย มีสาระสำคัญ คือ

14.1 กฎบัตรนี้ต้องได้รับการลงนามโดยรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งหมด และต้องได้รับการให้สัตยาบันจากรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งหมดตามกระบวนการภายในของแต่ละรัฐ โดยให้เกิดรักษาสัตยาบันสารไว้กับเลขาธิการอาเซียนซึ่งจะแจ้งให้รัฐสมาชิกทั้งหมดทราบถึงการมอบแต่ละฉบับโดยพลัน กฎบัตรนี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่สามสิบต่อจากวันที่มีการส่งมอบสัตยาบันสารฉบับที่สิบให้แก่เลขาธิการอาเซียน

14.2 รัฐสมาชิกใด ๆ อาจเสนอข้อแก้ไขกฎบัตรอาเซียนได้ ซึ่งข้อเสนอแก้ไขกฎบัตรต้องยื่นโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียนโดยฉันทามติต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสินใจ และต้องได้รับการให้สัตยาบันจากรัฐสมาชิกทั้งหมด ตามข้อ 47 โดยข้อแก้ไขใด ๆ จะมีผลใช้บังคับในวันที่สามสิบนับจากวันที่มีการส่งมอบสัตยาบันสารฉบับสุดท้ายต่อเลขาธิการอาเซียน

14.3 นอกจากจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในกฎบัตรนี้ ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียนเป็นผู้กำหนดอำนาจหน้าที่และกฎการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกัน

14.4 กฎบัตรนี้อาจได้รับการทบทวนห้าปีหลังจากที่มีผลใช้บังคับหรือตามที่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

14.5 เมื่อรัฐสมาชิกใด ๆ ร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการอาเซียนตีความกฎบัตรตามกฎหมายว่าด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่กำหนดโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

14.6 สนธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง ข้อตกลง ปฏิญญา พิธีสาร และตราสารอาเซียนอื่น ๆ ทั้งหมด ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วก่อนการมีผลใช้บังคับของกฎบัตรนี้ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปและให้กฎบัตรอาเซียนมีผลเหนือกว่าความตกลงในกรณีที่มีความขัดแย้งกัน และในกรณีที่เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างสิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิกอาเซียนภายใต้ตราสารดังกล่าวและกฎบัตรนี้ ให้ยึดถือกฎบัตรนี้เป็นสำคัญ

14.7 สิทธิทรัพย์สินและกองทุนขององค์กรต่าง ๆ ให้ถือเป็นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของอาเซียน

กฎบัตรอาเซียนนี้ทำ ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550)

ความสำคัญของกฎบัตรอาเซียนต่อประเทศไทย

ประเทศไทยเป็น 1 ใน 5 ของผู้ร่วมก่อตั้งอาเซียนและมีบทบาทนำอาเซียนมาโดยตลอด ดังนั้น การมีกฎบัตรอาเซียนจึงมีส่วนช่วยให้อาเซียนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกฎบัตรอาเซียนให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามพันธกรณีต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก และยังมีการปรับปรุงการดำเนินงานและโครงสร้างของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียนซึ่งมีความสำคัญทำให้อาเซียนสามารถตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของรัฐสมาชิกในเวทีระหว่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นหลักประกันให้กับประเทศไทยในการที่จะได้รับการผลักดันรวมถึงผลประโยชน์ที่ตกลงกันไว้อย่างเต็มที่ เช่น

1. การที่อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทย ดังนั้นการรวมตัวกันอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับการขยายความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม ระบบไฟฟ้า โครงข่ายอินเทอร์เน็ต ฯลฯ จึงช่วยเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้กับประเทศไทยมากยิ่งขึ้น โดยขยายตลาดให้กับสินค้าไทยจากประชาชนไทย 60 ล้านคน เป็นประชาชนอาเซียนเกือบ 600 ล้านคน และอาเซียนยังเป็นแหล่งเงินทุนและเป้าหมายการลงทุนของไทย ซึ่ง ประเทศไทยจะมีความได้เปรียบประเทศสมาชิกอื่นเพราะมีที่ตั้งอยู่ใจกลางอาเซียนซึ่งสามารถเป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมและขนส่งภูมิภาคได้เป็นอย่างดี

2. การมีกฎบัตรอาเซียนถือว่าเป็นการช่วยส่งเสริมความร่วมมือในระหว่างประเทศภูมิภาคเมื่อเกิดการเผชิญกับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อหรืออาจส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง เช่น การเกิดโรคระบาดต่าง ๆ เช่น SARs ไข้หวัดนก ฯลฯ การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ไฟป่า หมอกควัน แผ่นดินไหว สึนามิ ฯลฯ ปัญหาภาวะโลกร้อน ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหายาเสพติดและปัญหาความยากจน เป็นต้น

3. การมีกฎบัตรอาเซียนจะเป็นการช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับประเทศไทยในเวทีโลก ที่ไทยสามารถใช้ในการผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาของเพื่อนบ้านที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เช่น ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศเมียนมาร์ ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระดับพหุภาคีในกรอบอาเซียนยังสามารถช่วยเกื้อหนุนความสัมพันธ์ของไทยในกรอบทวิภาคี เช่น ความร่วมมือกับประเทศมาเลเซียในการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ของไทย เป็นต้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

นับจากที่กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ในกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ผู้ศึกษาเห็นว่า กฎบัตรอาเซียนมีส่วนช่วยในการสร้างกลไกในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานตามความตกลงต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนในหลากหลายรูปแบบ เช่น

1. เลขาธิการอาเซียนมีอำนาจในการดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณีและคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาทได้ หากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงต่าง ๆ ทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกสามารถใช้กลไกและขั้นตอนระงับข้อพิพาททั้งที่มีอยู่แล้ว และที่จะตั้งขึ้นใหม่เพื่อแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้โดยสันติวิธี

2. หากมีการละเมิดพันธกรณีในกฎบัตรอาเซียนอย่างร้ายแรง ผู้นำอาเซียนสามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและเห็นสมควรว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อประเทศผู้ละเมิดพันธกรณี

3 ในกฎบัตรอาเซียนแสดงให้เห็นว่าอาเซียนกำลังผลักดันองค์กรให้เป็นประชาคมเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง จึงกำหนดให้การลดความยากจนและลดช่องว่างการพัฒนาเป็นเป้าหมายหนึ่งของอาเซียน

4 กฎบัตรอาเซียนเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในอาเซียนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ของอาเซียนมากขึ้น ทั้งยังกำหนดให้มีความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสมัชชารัฐสภาอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐสภาของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน

5 มีการกำหนดให้จัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนของอาเซียน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในประเทศสมาชิก

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า อาเซียน รวมตัวกันเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือและความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคมโดยได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนมีกฎบัตรอาเซียนหรือธรรมนูญอาเซียนซึ่งเปรียบเสมือนกฎหมายกลางที่ใช้บังคับร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิก และเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ เสาการเมืองความมั่นคง เสาเศรษฐกิจและเสาสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมต่อทุกประเทศ ซึ่งเท่ากับเป็นการหล่อหลอมความร่วมมือซึ่งกันในทุกมิติและแต่ละมิติก็ล้วนมีความสำคัญและส่งเสริมซึ่งกันและกันนั่นเอง สำหรับในส่วนของประเทศไทยก็ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ 3 เสาหลัก เช่น การศึกษา การสาธารณสุขและการแพทย์ แรงงานและการท่องเที่ยว เป็นต้น และต้องมีการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนด้วย เพื่อให้สามารถรับมือกับคู่แข่งซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มอาเซียนจากอีก 9 ประเทศให้ได้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทย และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ความตกลงที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินการร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ในเรื่องของพิธีการทางศุลกากร เพื่อลดขั้นตอนพิธีการด้านศุลกากรเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้า กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุน กฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจคนเข้าเมือง และกฎหมายแรงงาน เป็นต้น เพื่อเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมรวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมได้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในโลกปัจจุบัน

จัดทำโดย

นางบุศรา เข็มทอง

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

โทร 0 2244 2070

โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup3@gmail.com

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฎบัตรอาเซียน. (2558). สืบค้น 22 ธันวาคม 2558 จาก

[file:///D:/Users/parliament/Downloads/Asean6%20\(1\).pdf](file:///D:/Users/parliament/Downloads/Asean6%20(1).pdf)

กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) หรือธรรมนูญอาเซียน. (2558). สืบค้น 23 ธันวาคม 2558 จาก

<http://www.thai-aec.com/%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99-asean-charter-%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3>

กระทรวงการต่างประเทศ. (2558). กฎบัตรอาเซียน คำแปล กฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

สืบค้น 22 ธันวาคม 2558 จาก <https://sites.google.com/site/krusakaydaow/kdbatr-xaseiyn>

คำแปลกฎบัตรสมาคมแห่งสหประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2558). สืบค้น 23 ธันวาคม 2558 จาก

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PSgukYWID4sj:www.eppo.go.th/inter/aseancharter/3781.doc+&cd=10&hl=th&ct=clnk&gl=th>

คณะทำงานด้านสารัตถะ.(29 กุมภาพันธ์ 2551). กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter).

สืบค้น 22 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.mol.go.th/en/node/3429>

ชนกฤต วรณัชชากุล. (26 สิงหาคม 2555). ประเทศไทย ความพร้อมด้านกฎหมาย สู่ประชาคมอาเซียน.

สืบค้น 23 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.thai-aec.com/454>

มหาวิทยาลัยรังสิต. (2558). เตรียมความพร้อมนศ.ไทยสู่การเป็นบัณฑิตในฐานะสมาชิกอาเซียน.

สืบค้น 23 ธันวาคม 2558 จาก <http://www2.rsu.ac.th/news/readinesstoasean>

อาเซียน คืออะไร. (7 สิงหาคม 2555). สืบค้น 23 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.thai-aec.com/418>

ภาษาต่างประเทศ

Charter of the Association of Southeast Asian Nations. (2558). สืบค้น 23 ธันวาคม 2558 จาก

<http://www1.umn.edu/humanrts/research/Philippines/ASEAN%20Charter.pdf>